قازاق اۋىز ادەبيەتىنىڭ قازىناسى

قازاق حالىق اندەرى

2

شينجياڭ حالىق باسپاسى

قازاق اۋىز ادەبيەتىنىڭ قازىناسى

قازاق حالىق ٴاندەرى

2

شينجياڭ حالىق باسپاسى

ٴۇرىمجى 2008

图书在版编目(CIP)数据

中国哈萨克民间文学大典.民歌.2:哈萨克文/哈布拉德 编.—乌鲁木齐:新疆人民出版社,2008.8

ISBN 978—7—228—11711—6

Ⅰ.中…Ⅱ.哈…Ⅲ.①哈萨克族—民间文学—作品综合集—中国—哈萨克语(中国少数民族语言)②哈萨克族—民歌—作品集—中国—哈萨克语(中国少数民族语言)Ⅳ.I277

中国版本图书馆CIP数据核字(2008)第121176号

责任编辑:阿　山
音乐编辑:胡瓦尼西
责任校对:哈力木拉提
封面设计:夏　提　克

中国哈萨克民间文学大典—

哈萨克民歌选(哈萨克文)

(2)

哈布拉德 编

新疆人民出版社出版

(乌鲁木齐市解放南路348号 邮政编码:830001)

新疆新华书店发行

新疆八百印务有限公司印刷

880×1230毫米 32开本 13.875印张

2008年8月第1版 2008年8月第1次印刷

印数:1—3000

ISBN 978—7—228—11711—6 定价:25.00元

از ۇلتتاردىڭ تاڭداۋلى كىتاپتارىن شىعارۋعا ارنالعان مەملە-
كەتتىك قارجى ارقىلى دەمەلگەن نىشان

全国少数民族出版资金资助项目

جاۋاپتى رەداكتور: اسان ابەۋ ۇلى
مۋزىكا رەداكتور: قۋانىش بايمۇرات ۇلى
كوررەكتور: قالمۇرات جارمۇقامەت ۇلى
مۇقاباسىن جوبالاعان: شاتتىق اڭسا

قازاق اۋىز ادەبيەتىنىڭ قازىناسى —

قازاق حالىق اندەرى

(2)

باسپاعا دايىنداعان: قابىلالدى ابدوللا ۇلى

*

شينجياڭ حالىق باسپاسى باستىردى
(ٴۇرىمجى قالاسى، وڭتۇستىك ازاتتىق كوشەسى، 348 - اۋلا)
شينجياڭ شينحۋا كىتاپ دۇكەنىنەن تاراتىلدى
شينجياڭ باباي باسپا ىستەرى شەكتى سەرىكتىگىندە باسىلدى
فورمات 880×1230 1/32، 13.875 باسپا تاباق
2008 - جىل، تامىز، 1 - باسپاسى
2008 - جىل، تامىز، 1 - باسىلۋى
تيراجى: 1 — 3000
ISBN 978—7—228—11711—6
باعاسى: 25.00 يۋان

باسپادان

قازاق حالقىنىڭ اۋىز ادەبيەتى ٴوزىنىڭ كوركەمدىك - يدەيا-
لىق نارىمەن، ەستەتيكالىق قۋات - تەگەۋرىنىمەن، ٴتۇر -
جانرلارىنىڭ مولدىعىمەن، تاقىرىپتىق جانە سيۋجەتتىك بايلى-
عىمەن، قوعامدىق - الەۋمەتتىك جانە تاربيەلىك تەرەڭ ٴمان -
مازمۇنىمەن ەرەكشەلەنەدى . ول كونە تاس داۋىرىندە پايدا بولىپ،
تۇركىلىك ٴتۇستى باستان كەشىرگەن، ودان بەرى دە قازاق
حالقىنىڭ قالىپتاسۋ تاريحىمەن بىتە قايناسىپ، بىرگە جاساپ
كەلە جاتقان تەڭدەسى جوق رۋحاني مۇرا. ول بايىرعى اتا - بابالا-
رىمىزدىڭ نانىم - سەنىمدەرىنەن، تاريحىنان، تۇرمىس -
تىرشىلىگىنەن، اسىل - ارمانى، بيىك مۇراتىنان جان - جاقتى
ماعلۇمات بەرەدى ٴارى ۇلتتىق رۋحاني مادەنيەتتىڭ عاسىرلار
تىزبەگىندەگى تاريحي وزگەرىسىن، ەتنيكالىق سانامەن قارايلاس
ٴجۇرىپ وتكەن جولىن دا كوز الدىمىزعا ەلەستەتە الادى . اۋىز
ادەبيەتىنىڭ شىعارۋشىسى دا، تاراتۋشىسى دا، تىڭداۋشىسى دا —
حالىق. سوندىقتان ول شىن مانىندە، حالىقتىڭ ٴوز ەنشىسى
بولىپ تابىلادى . ياعني اۋىز ادەبيەتى — حالىق شىعارماشىلى-
عىنىڭ ايرىقشا سالاسى، اۋىزشا شىعارىلىپ، اۋىزشا تاراعان
كوركەم ادەبي تۋىندىلاردىڭ جيىنتىق اتاۋى. سونىمەن بىرگە
عىلىم مەن مادەنيەتتە «حالىق شىعارماشىلىعى»، «حالىقتىڭ
اۋىزشا ٴسوز ونەرى» دەيتىن اتاۋلار دا وسىعان جاقىن ماعىنادا
قولدانىلادى. 1846 - جىلى اعىلشىن عالىمى ۆيليام تومس
ۇسىنعان فولكلور (اعىلشىنشا حالىق دانالىعى) ٴسوزى دە اۋىز

此为试读，需要完整PDF请访问：www.ertongbook.com

ادەبيەتى اتاۋى ٴۇشىن حالىقارالىق عىلمي اتاۋ رەتىندە قابىلدانعان. بۇلاردىڭ قاي - قايسىسى دا ٴبىرىنىڭ ورنىنا ٴبىرى قولدانىلىپ كەلەدى. باتىس ەۋروپا، امەريكا، اۋستراليا حالىقتارىنىڭ ۇعىمىندا بۇل ٴسوزدىڭ ماعىناسى تىم اۋقىمدى، ول حالىقتىڭ كيىم - كەشەك، قۇرال - جابدىق، ادەت - عۇرىپ، تۇرمىس - سالت، نانىم - سەنىم، سونداي- اق، ٴتۇرلى كوركەمونەرىن (پوەزيا، مۋزيكا، ٴبي، ويۋ - ورنەك، توقىما ونەرى، ت. ب). تۇتاستاي اتاۋ ٴۇشىن قولدانىلادى. بۇل جاعىنان العاندا ول تەك اۋىز ادەبيەتىن عانا ەمەس، «ەتنولوگيا»، «تنو مادەنيەت» دەيتىن ۇعىمدارمەن دە ساباقتاسىپ، ماعىنالاسىپ جاتادى. قازاق ادەبيەت تانۋ عىلىمىنداعى «اۋىز ادەبيەت» دەگەن ۇعىم دا «فولكلوردىڭ» وسى مانىمەن ساباقتاس دەپ قاراۋعا ابدەن بولادى. بۇلار ٴبىرىن - ٴبىرى تولىق سيپاتتاي بەرەدى. اۋىز ادەبيەتىن زەرتتەيتىن عىلىمدى «فولكلور» دەپ اتاۋىمىزدا وسىعان بايلانىستى.

ٴبىز وسى ۇستانىمدى باسشىلىققا الا وتىرىپ، قازاق ادەبيەتىنە ەڭبەك سىڭىرگەن ٴبىر ٴبولىم عالىمداردى نەشە مارتە شەكە ٴتۇيىستىرىپ «قازاق اۋىز ادەبيەتىنىڭ قازىناسى» دەگەن فولكلور اتاۋىنا سيىمدى تاقىرىپتا ۇلاسپالى كىتاپ شىعارۋدى مىندەتكە الدىق. ماقسات - فولكلورعا جاتاتىن دۇنيەلەردى شاما بار تولىق قامتۋ. ويتكەنى، كوشپەلى قوعامدا فولكلور بەلگىلى ٴبىر الەۋمەتتىك توپتىڭ عانا شىعارماشىلىعى ەمەس، جالپى حالىقتىڭ حانى مەن قاراسىنا، باتىرى مەن بيىنە، بايى مەن كەدەيىنە ورتاق ونەر، امبەگە تيەسەلى مۇرا. سول تۇستا بۇكىل قوعام اۋىزشا ونەر مەكتەبى بولدى. وسىعان لايىق اۋىز ادەبيەتىنىڭ جۇگى دە وراسان زور بولدى. حالىقتىڭ تاريحي زەردەسى، فيلوسوفيالىق وي - تۇيىندەرى، پەداگوگيكالىق تاجىريبەسى، ادامگەرشىلىك ولشەمدەرى، كاسىپتىك ادەبيەتكە ٴتان كوركەمدىك

سۇرانىستارى، تەاترلىق ونەرگە تيەسەلى ەسەسى اۋىز ادەبيەتىنە جۇكتەلدى. ٴىس جۇزىندە اۋىز ادەبيەتىنىڭ ارالاسپايتىن سالاسى قالعان جوق. ٴبىز بايىرعى اتا - بابالارىمىزدىڭ وسىنداي ونەر مەكتەبىنەن جارالعان بارلىق دۇنيەلەرىنىڭ باسىن بىرىكتىرىپ جالپى حالىققا، كەلەر ۇرپاققا، زەردەلى زەرتتەرمەندەرگە تابىس ەتۋ ماقساتىندا «قازاق اۋىز ادەبيەتىنىڭ قازىناسىن» الدارىڭىزعا تارتتىق.

قازاق اۋىز ادەبيەتى ۇلكەن تولعادان باسپا ٴسوز بەتتەرىندە جارىق كورىپ بولدى. ٴبىراق، ٴالى دە شاشىراندى كۇيدە. رەفورما جاساپ، ەسىك اشۋدان بەرگى 30 جىل بويى شينجياڭ حالىق باسپاسىنان ەرتەگى - اڭىزدار، قارا ولەڭدەر، قيسا - داستاندار، قازاق ەمشىلىگى، دەنە تاربيە، ۇلتتىق اس - تاعامدار، ت.ب. فولكلورعا قاتىستى دۇنيەلەر ۇزبەي جارىق كورىپ كەلەدى. 1979-جىلدان باستاپ «شالعىن» جۋرنالىن شىعارىپ اۋىز ادەبيەتىنىڭ العاشقى سونى مۇرالارىن جيناپ تۇڭعىش توپتا باسىلىم كورسەتتى. ٴبىز بۇل جولى وسى نۇسقالاردى نەگىزگە الا وتىرىپ جانە ەلىمىزدىڭ ٴىشى - سىرتىندا باسىلىم تاپقان نۇسقالارىن سالىستىرۋ، سارالاۋ، تولىقتاۋ، رەتتەۋ ارقىلى جانرلار بويىنشا جۇيەلى قۇراستىرىپ وتىرمىز.

قازاق اۋىز ادەبيەتىنىڭ ٴتۇر - جانرلارى مول جانە كۇردەلى بولىپ كەلەتىندىكتەن جانرلىق جاقتان ٴبولۋ بىزگە قيىندىق تۋدىردى. ٴتۇرلى تانىمدار ارا تالاس - تارتىستان سوڭ اقىندار ايتىسى، اڭىز - ەرتەگىلەر، باتالار، جاڭىلتپاشتار، جۇمباقتار، جىراۋلار جىرلارى، زاڭ - جارعىلار، كۇلدىرگىلەر، قارا ولەڭدەر، قيسا - داستاندار، ماقال - ماتەلدەر، مىسال - تامسىلدەر، تۇرمىس - سالت جىرلارى، ۇلەسكەرلەر، ۇلتتىق ويىندار، حالىق اندەرى، شەجىرە، شەشەندىك سوزدەر دەپ ون سەگىز توپقا

جىكتەدىك. عىلمي ٴبولۋ جاعىنا قاتاڭ تالاپ قويعانىمىزبەن كەيبىر وقشاۋ قالاتىن جانرلاردى وسى توپتاڭ ىڭعايلى بىرىنە تەلىدىك. مىسالى: ميفتەرگە قايسىلار جاتادى، اڭىزدارعا قايسىلار جاتادى دەگەن سياقتى ماسەلەلەرگە كەلگەندە پىكىر بىرلىگىنە كەلە الماعاندىقتان «اڭىز ـ ەرتەگىلەر» دەگەن ٴبىر اتپەن جىبە- رىپ ىڭعايىنا قاراي ورنالاستىردىق. ماقال ـ ماتەلدەر بۇدان بۇرىنعى باسىلىمداردىڭ جانە شەتەلدەگى باسىلىمداردىڭ بارىندە تاقىرىپتارعا بولىنگەن، ٴبىراق، مۇندايدا ماقال ـ ماتەلدەر وتە كوپ قايتالانادى، ويتكەنى، قازاقتىڭ ٴبىر ماقالى بىرنەشە ماعىنا بەرىپ، بىرنەشە تاقىرىپتى قامتيدى. سوندىقتان ٴبىز الفاۆيت تارتىپكە سالىپ (ٴبىرىنشى جولدىڭ ٴبىرىنشى دىبىسىن نەگىز- گە الىپ شىعاردىق). حالىق اندەرىنىڭ قاي ٴبىرىن السا ق تا تۋىلۋ اڭىزى، تاريحى بار ٴارى حالىقتىق قاسيەتى بويىنشا كوپ ۆاريانتتى. ٴبىز حالىق اراسىنا ەڭ كوپ تاراعان ٴبىر نەمەسە بىرنەشە ۆاريانتتىن نەگىز ەتتىك. سونىمەن بىرگە مۇمكىندى- گىنشە ەڭ بايىرعى نۇسقاسىن الۋدى ولشەم ەتتىك. ال، بەتاشار مەن باتالار تومىنا دا وسى ٴۇردىستى ۇستاندىق، نەگىزىنەن حالىقتىق سيپات العان تۋىندىلاردى بەردىك. قالعان پىكىردى وقىرمان ٴوز قولدارىنا العان سوڭ ايتار دەپ وسى بويىنشا باسۋعا كەلىستىك.

شينجياڭ حالىق باسپاسى
2008 ـ جىل، شىلدە

مازمۇنى

ٴار - ٴار - اي(1)..................... 2
ٴار - ٴار - اي(2)..................... 4
ٴاري ايداي (1)..................... 6
ٴاري ايداي (2)..................... 8
ٴاري ايداي (3)..................... 10
ٴاريداي (1)..................... 12
ٴاريداي (2)..................... 14
ٴالالىم..................... 16
ٴاي ۋگاي (1)..................... 18
ٴاي ۋگاي (2)..................... 20
ٴاي - ٴاي بوپەم..................... 22
ٴاي، ۋگاي، ساۋلەم (1)..................... 24
ٴاي، ۋگاي، ساۋلەم (2)..................... 26
ٴاي - ٴاي، ساۋلەم - اي..................... 28
ٴاريداش قالقا..................... 30
ٴاي قۇربىم..................... 32
ٴالاۋلايلىم..................... 34
ٴان سالايىن - اي..................... 36
ٴان سالشى قۇربىم - اي..................... 38
ٴاريداشىم..................... 40
ٴاريدار - اۋ..................... 42
الاۋلىمدەي ٴان قايدا..................... 44
ٴاي ٴالاۋ ٴلايلىم (1)..................... 46

ٴاي ٴالاۋ ٴلايلىم (2)..48
ٴالىم، ٴالىم ـ اي (1)..50
ٴالىم، ٴالىم ـ اي (2)..52
ٴالىم، ٴالىم ـ اي (3)..54
ٴادي ٴداري 56
ٴان سال ـ اي..58
ٴاي گي گوي..60
بولدىرگەن (1)..62
بولدىرگەن (2)..64
بۇلبۇل ـ اي..66
بۇلساڭشى انگە قۇمار ـ اي..68
بوللي بوتام 70
بوز بالا..72
بۇلبۇل تورعاي..74
بودەلكەر..76
بۇراڭ بەل..78
بوپەم 80
بۇلبۇل قۇس..82
بوزارعىماق..84
بوكەن ـ بوكەن..86
بوز جورعا ات..88
بۇلبۇل 90
باعلان (1)..92
باعلان (2)..94
بايان اۋىل (1)..96
بايان اۋىل (2)..98
ٴباتيقا..100

بالالىق شاق 102
بالاپان قاز 104
بالقيا 106
بال قۋراي 108
بۋرىل تاي 110
بەدەل ـ اي 112
بەكزات 114
بەس قاراكەر (1) 116
بەس قاراكەر (2) 118
بەس قاراكەر (3) 120
بەۋ ايداي 122
بەۋ قوۋرىم ـ اي 124
بيپىل 126
ٴبىر بالا 128
ٴبىر ٴبيداي ارپا 130
ٴبىر سۇلۋ كەرىم ـ اي(1) 132
ٴبىر سۇلۋ كەرىم ـ اي (2) 134
ٴبىر ٴبيداي ٴانىم 136
بىرگە جۇرگەن تانىس ـ اي 138
ٴبي ـ ٴباي 140
بال قاديشا 142
بارىندا ورالىڭنىڭ ويندادا كۇل 144
بوز تورعاي 146
بالەكەي بالجان ـ اي 148
ٴبو دۇ دۇي 150
بۇلبۇلىم 152
بوز تارلان 154

此为试读，需要完整PDF请访问：www.ertongbook.com

بالىق شاق......................156

ٴباللاي..............................158

بالقيا...............................160

بولساشى كۇنده تاماشا..................162

بيكەم (1)............................164

بيكەم (2)............................166

بەتاشار (1)..........................168

بەتاشار (2)..........................174

بەتاشار (3)..........................178

باي ـ باي باياعى 182

گۇلدەر ـ ايىم (1)......................184

گۇلدەر ـ ايىم (2)......................186

گۇلسارا ـ اي...........................188

گۇل ـ گۇل جاينا........................190

گۇلدار ـ اي............................192

گۇل ـ گۇل تاماشا.......................194

گۇلداريعا..............................196

گۇل ٴماريا.............................198

گۇللايلىم 200

گاۋھار قىز.............................202

گاۋھار تاس.............................204

گۇل ٴباتيما.............................206

گۇلزيپا................................208

عايني.................................210

عازيزا.................................212

عاشىق جار.............................214

دەي سالدىم(1).........................216

دەي سالدىم (2)..........................218
دەدىم - اي - اۋ (1)..........................220
دەدىم - اي - اۋ(2)..........................222
ٴدايد يداۋ..........................224
ديدا كۋ..........................226
دۋلداراز..........................228
ٴدىلداش - اي..........................230
دۋنيە - اۋ..........................232
دۋنيە - اي(1)..........................234
دۋنيە - اي(2)..........................236
دۋنيە - اي(3)..........................238
دولانا..........................240
داريعا جالعان..........................242
دەلدار - اي..........................244
دەپ ايتام..........................246
ەلىم - اي..........................248
ەلىم - اي، جەرىم - اي..........................250
ەي - ەي ەككۋ(1)..........................252
ەي - ەي ەككۋ(2)..........................254
ەي - ەي - اۋ (1)..........................256
ەي - ەي - اۋ(2)..........................258
ەي - ەي - اۋ(3)..........................260
ەي - ەي..........................262
ەي - ەي كوكەم..........................264
ەي - ەي اققۋ..........................266
ەي - ەي شىركىن..........................268
ەي - اۋ(1)..........................270

ٵي ـ اۋ(2)..................................272
ٵي احاۋ(1)..................................274
ٵي احاۋ(2)..................................276
ٵي احاۋ(3)..................................278
ٵي، بۇلبۇل ـ اي..................................280
ٵي ساۋلەم..................................282
ٵي، قالقاۋ(1)..................................284
ٵي، قالقاۋ(2)..................................286
ٵي، قارعاۋ..................................288
ٵي قالقاۋ ٴاريداي..................................290
ٵسەن بول..................................292
ٵندى امان بول(1)..................................294
ٵندى امان بول(2)..................................296
ٵرمالاي..................................298
ٵركەم ـ اي(1)..................................300
ٵركەم ـ اي(2)..................................302
ٵركەم ـ اي (3)..................................304
ٵركەم ـ اي (4)..................................306
ٵلىگاي ساۋلەم (1)..................................308
ٵلىگاي ساۋلەم (2)..................................310
ٵلىك ـ اي..................................312
ٵلىك ـ ايداي 314
ٵلىگايداي بوپەم ـ اي..................................316
ٵكى ـ اۋ جيرەن..................................318
ٵكى جيرەن..................................320
ٵكى عانا جيرەن ـ اي..................................322
ٵكەۋىڭ دە اق سۇڭقار..................................324

ەكىندە بالا زاماندااس - اي........................326
ەكىندە بالا قۇربىلاس - اي........................328
ەكەۋىم - ەكەۋ - اي........................330
ەكى - اي كوز........................332
ەكەۋىم - اي (1)........................334
ەكەۋىم - اي (2)........................336
ەكەۋىم - اي (3)........................338
ەكەۋ - اي (1)........................340
ەكەۋ - اي (2)........................342
ەي اق مارال........................344
ەل قايدا........................346
ەككۋ - ەي 348
ەي زامانداس........................350
ەسىك الدى بەدىرە تال........................352
ەسىك الدى توپ شەڭگەل........................354
ەڭلىكتىڭ قوشتاسۋى........................356
ەدىگاي - گايگوك........................358
ەكى - اي قالقام........................360
ەكەۋىم - ايداي........................362
ەندى امان بول جەڭەشە - اي........................364
ەۋ - ايداي (1)........................366
ەۋ - ايداي (2)........................368
ەۋ - ايداي (3)........................370
ەۋ - ايداي (4)........................372
ەۋ - ايداي (5)........................374
ەۋ - ايداي (6)........................376
ەسىل جار........................378

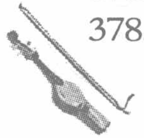

ەي قۇربىم ـ اي..380

ەي التاي..382

ەكەۋىڭ ويلانشى ٴوزىڭ..384

ەي ارىپتەس ـ اۋ..386

ەكىندە بالا قاراعىم..388

ەكىندە بالا قاراعىم ـ اۋ..390

ەي قارعاش ـ اۋ..392

ەي لاعاۋٴلايداي..394

ەي اينا ـ اۋ..396

ەي قالقا..398

ەكى ـ اي قالقام..400

ەلپەتتىم ـ اي..402

ەكگۋ گوي..404

جاناي كەرىم (1)..406

جاناي كەرىم (2)..408

جاناي كەرىم (3)..410

جايدارمان..412

جانىم جارقىن ـ اي..414

جان ساۋلەم (1)..416

جان ساۋلەم (2)..418

جان ساۋلەم (3)..420

جان ساۋلەم (4)..422

جان ساۋلەم (5)..424

جان ەركەم (1)..426

جان ەركەم (2)..428

جان قالقا 430

此为试读，需要完整PDF请访问：www.ertongbook.com